

PUBLIKACIJE

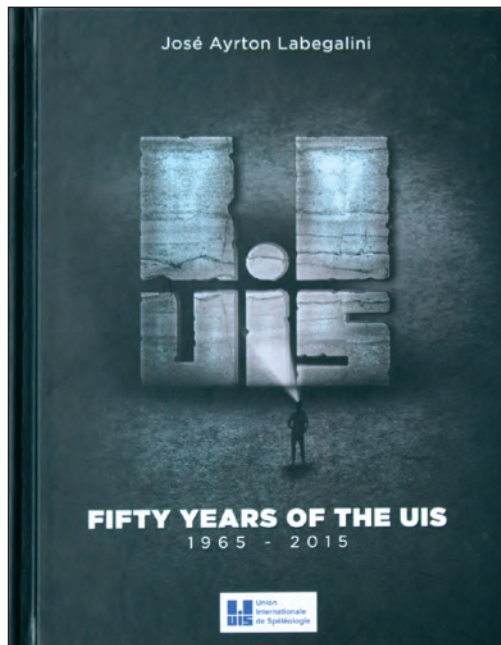
José Ayrton Labegalini: Fifty years of the UIS: 1965-2015

U Ljubljani je 2015. tiskana ova knjiga o 50-godišnjem radu Međunarodnog speleološkog saveza UIS). Autor je brazilac José Ayrton Labegalini, predsjednik UIS-a od 2001. do 2005. Knjiga ima tvrde korice i 522 stranice, pisana je engleskim jezikom, a predstavljena na proslavi 50-godišnjeg rada UIS-a 19. lipnja 2015. u sklopu održavanja 23. Škole krša u Postojni.

Ukratko su opisani počeci speleologije u svijetu (prvi pisani podaci iz 17. st.), osnivanje prvih speleoloških udruga u svijetu (prva speleološka udruga – Verein für Höhlenkunde, osnovan 1879. u Beču) te put od prve ideje (iznesene 1949. na Međunarodnom speleološkom skupu u Valence-sur Rhône), preko razrađenog prijedloga (na Prvom međunarodnom speleološkom kongresu 1953. u Parizu) do konačnog osnivanja UIS-a 16. rujna 1965. u Ljubljani, u sklopu 4. Međunarodnog speleološkog kongresa. Predsjednik organizacijskog odbora tog Kongresa bio je tada naš akademik Grga Novak, a članovi odbora iz Hrvatske još Vladimir Blašković i Stjepan Mikulec, koji je bio i zamjenik predsjednika UIS-a 1965.- 1969.

Od tada su se speleološki kongresi održavali svake četiri godine, a 2013. je u Brnu održan 16. po redu. U knjizi je zapisano da su na kongresima, od drugoga do desetog, sudjelovali i predstavnici Jugoslavije (delegati iz Hrvatske), a od jedanaestog do šesnaestog predstavnici Republike Hrvatske.

Od hrvatskih predstavnika u tijelima UIS-a (osim spomenutog Stjepana Mikuleca) spominje

se samo još geolog Mladen Garašić kao voditelj Radne grupe za višejezični speleološki rječnik, od 2003. do danas. U knjizi je prikazana stranica tog rječnika, na kojoj se vidi da je riječ speleologija napisana na 24 jezika, između ostalog: «hr. špiljarstvo, speleologija». Usto je Garašić u Brnu 2013. bio izabran za pomoćnog tajnika UIS-a.

U knjizi su prikazani svi UIS-ovi dokumenti i udruge s kojima UIS surađuje. Prikazano je i UIS-ovo sjedište, koje se od 2002. nalazi u Institutu za raziskovanje krasa u Postojni. Na kraju su objavljene opširne biografije svih UIS-ovih predsjednika i glavnih tajnika.

Vlado Božić

Škola krša

Priručnik, radna bilježnica i šalabahteri o geologiji, hidrogeologiji, speleologiji i paleontologiji

Na Skupu speleologa Hrvatske 2015. u Ogulinu nažalost su ostala nezapažena izdanja „Natura vive“ - Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Karlovačke županije. Radi se o priručniku tiskanom na 68 stranica s brojnim slikama, kartama i nacrtima, radnoj bilježnici tiskanoj na 40 stranica sa slikama, križaljka i test-tablicama te o „šalabahterima“ - tekstovima koji se potajno koriste na raznim ispitima. Priručnik i Radna bilježnica su formata 16 x 25 cm, s tvrdim koricama, a šalabahteri manji, formata 5 x 10 cm, ali na traci (kao harmonici) na 8 listova, na kojima je s obje strane pisan tekst (sitnim slovima) ilustriran malim fotografijama i crtežima.

Sažeti tekstovi te karakteristične fotografije i crteži obrađuju teme s naslova, jer je to dio Stručno-edukativnog programa JU koji je financirao Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Autor teksta je Marina Trpčić, geologinja, jedna od osnivačica Speleološkog kluba

„Ozren Lukić“ na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu u Zagrebu, sada zaposlenica u JU u Karlovcu, a suradnik u obradi priloga je Matija Modrušan. Korištene su fotografije brojnih hrvatskih speleologa. Sva izdanja je grafički oblikovao Tin Rožman.

U uvodu priručnika piše da je to „dio materijala osmišljenih i pripremljenih za potrebe provođenja stručno-edukativnih programa na temu zaštite krša koje provodi JU u okviru redovnog rada“. Priručnik, radna bilježnica i šalabahteri obrađuju iste teme. Priručnik ima podnaslove: geologija – stijene u kršu, hidrogeologija – vode u kršu, speleologija – špilje i šišmiši, paleontologija – fosili svjedoci vremena, zaštita krša te na kraju pojmovnik i popis literature. Najzanimljivija izdanja su šalabahteri koji obrađuju sljedeće teme.

GEOLOGIJA ima podnaslove: Krš, Reljefni oblici i pojave u kršu, Zanimljivosti u kršu, Vrste stijena, Sedimentne stijene, Određivanje elementa slojeva stijena, Terenska geološka istraživanja i Osnovna geološka oprema geologa, geološka karta Hrvatske te 28 slikovnih priloga.

HIDROGEOLOGIJA ima podnaslove: Voda u kršu, Hidrogeološke značajke krša,

Geomorfološki krški oblici i hidrogeološki objekti (pojave) u kršu, Geomorfološki krški oblici, Karakteristične hidrogeološke pojave u kršu, Hidrogeološka istraživanja i metode, Određivanje kakvoće krških podzemnih voda, Sedra i sedreni slapovi te 35 slikovnih priloga.

SPELEOLOGIJA ima podnaslove: Špilje i jame, Najdublji i najdulji speleološki objekti u Hrvatskoj, Speleološki nacrt, Speleologija kroz povijest, Speleološka istraživanja, Oprema za speleološka istraživanja, Osobna speleološka oprema, Opremanje speleoloških objekata, Posebne tehnike savladavanja speleoloških objekata, Sige, Denudacijski oblici, Špiljski minerali i kristali, Biospeleologija, Šišmiši te 39 slikovnih priloga.

PALEONTOLOGIJA ima podnaslove: Nastanak zemlje, Geološka vremena, Fosili, Procesi fosilizacije, Fosili u kršu Hrvatske – najčešći fosili u vapnencu, Fosili životinja u speleološkim objektima te 17 slikovnih priloga i tablica geoloških razdoblja.

Sva su izdanja tiskana u 1000 primjeraka i dijele se besplatno.

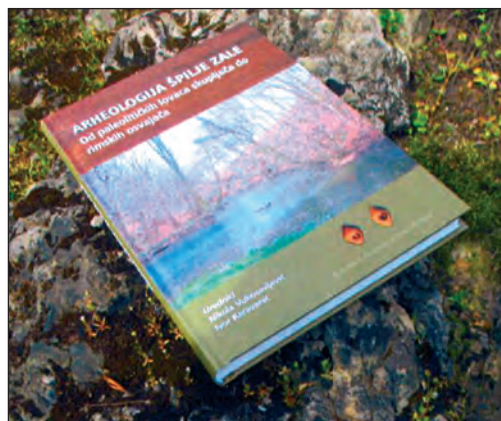
Speleolozima vrlo korisna izdanja!

Vlado Božić

„Arheologija špilje Zale“

Od paleolitičkog lovca skupljača do rimskih osvajača

Ovoj tvrdo ukoričenoj knjizi, tiskanoj na 210 stranica, urednici su arheolozi Nikola Vukosavljević i Ivor Karavanić, a izdavač Katedra Čakavskog sabora Modruše. Izdana je 2015. u Modrušu. Autori su joj brojni domaći i strani znanstvenici: Davor Vrsaljko, Marija Bošnjak, Dražen Japundžić, Rajna Šošić Klindžić, Ivor Karavanić, Nikola Vukosavljević, James C. M. Ahern, Givani Boschian, Katarina Gerometta, Zlatko Perhoč, Siniša Radović, Boris Olujić, Iva Perković, Ana Pavlović i Fred H. Smith.

Špilju su prvi istražili speleolozi još 1966. te izradili i objavili njezin topografski nacrt s opisom (Branko Jalžić i Srećko Božičević u časopisu *Speleolog*). Na svom su nacrtu označili mjesta gdje su našli ostatke ljudske djelatnosti: ulazna dvorana, središnji dio špilje i jugozapadni dio sa sagrađena dva zida. Špilju su poslije više puta posjećivali speleolozi, biospeleolozi i arheolozi, ali su se tek u novom tisućljeću njoj ozbiljno posvetili arheolozi i počeli je istraživati. Međutim, oni su se ograničili samo na ulaznu dvoranu, u kojoj su iskopali duboku sondu i na temelju iskopina rekonstruirali život u tom dijelu špilje i bližjoj okolini. Navedeno je da je od gornjeg paleolitika do brončanog doba bila omogućena razmjerno laka komunikacija od ulaza do dubljih dijelova špilje, ali je od brončanog doba, zbog nanosa materijala između potoka i ulaza, dostupan bio samo ulazni dio špilje. Opisano je da su ulazni dio špilje ljudi koristili još u gornjem paleolotiku, mezolotiku, brončanom i željeznom dobu, antici, srednjem vijeku, pa i u sadašnjosti. Arheološki gledano, nalazi iz ulazne dvorane iscrpno su interpretirani, međutim, nama speleolozima uvijek je zanimljivo znati i kako je špilja izgledala u doba njezina korištenja prije mnogo godina, a to ni ovdje niti u drugim sličnim publikacijama arheolozi nisu prikazali. Za ilustraciju, u knjizi je korišten nacrt B. Jalžića i S. Božičevića iz 1966., s ucrtanim mjestima koja bi trebalo istražiti i objasniti (središnji dio špilje i zidovi), ali oni u toj knjizi nisu ni spomenuti. Za ovu špilju ostaju dakle dalje nepoznanice korištenje središnjeg dijela špilje te svrha i vrijeme gradnje zidova u dubljem dijelu špilje.

Vlado Božić

Zbornik sažetaka Skup speleologa Hrvatske, Ogulin, 20. - 22. studenoga 2015.

Nakladnik je ovog izdanja od 85 stranica Zagrebački speleološki savez, a urednici su mu Marjan Prpić, Tamara Mihoci, Dalibor Paar i Neven Bočić. Za neobično lijepo grafičko oblikovanje zaslužan je Marjan Prpić. U uvodnom dijelu opisana je povijest grada Ogulina i povijest dosadašnjih istraživanja špiljskog sustava Đula – Medvednica, slijedi raspored događanja, a onda

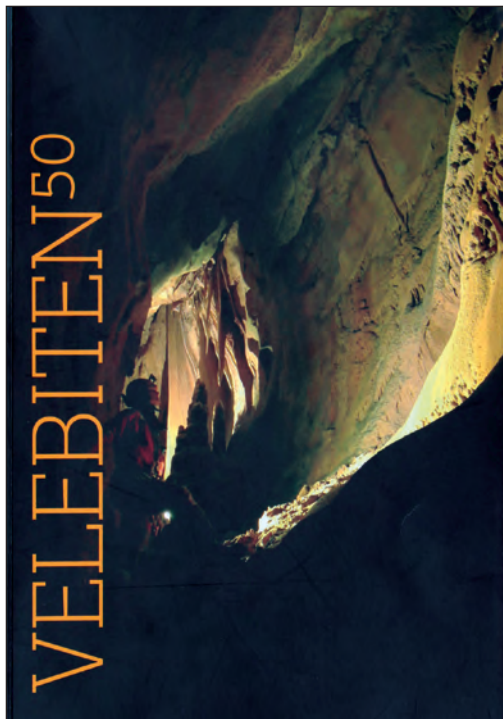
sažeci 29 predavanja, od kojih su neki u stvari cijeli članci, zatim prikazi 14 postera (za 3 postera samo naslovi), raspored prikazivanja 8 filmova te 23 fotografije foto-natječaja. Odličan tisak s lijepim fotografijama u c/b tehnici i u boji dižu kvalitetu Zbornika na višu razinu i postavljaju standard za buduće zbornike. Zbornik završava pjesmicom Marijana Čepelaka na zadnjoj stranici.

Vlado Božić

„VELEBITEN“ br. 50

Moram priznati da već dugo nisam imala u rukama „Velebiten“ pa me iznenadio svojim novim izgledom i profesionalnim pristupom. Usto su, osim prije najzastupljenije speleologije, sada zastupljeni i radovi iz ostalih odsjeka PDS-a „Velebit“. Pa krenimo redom. Ovaj broj započinje osvrtom Marijana Sutlovića na 25 godina izlaženja „Velebitena“. U njemu je ukratko iznesena povijest izlaženja časopisa, a spomenuti su i svi glavni urednici koji su ga uređivali zajedno sa njihovim doprinosima.

Ovaj je broj podijeljen u nekoliko dijelova: alpinizam, speleologija, putovanja, edukacija,

za dušu i *in memoriam*. Nama najzanimljivija speleologija zastupljena je sa 7 članaka. U prvom Marko Rakovac opisuje istraživanje jame Led Zeppelin na talijanskoj strani masiva Kanina, kojem se pridružio u prosincu 2014. U četiri dana istraženo je nekoliko vertikala na dubini između 800 m i 1000 metara. Zatim Marko Rakovac, Ana Bakšić i Luka Havliček daju kratak pregled istraživanja jame Munižabe tijekom 2014. godine. Treći je članak pisan više u autobiografskom stilu: u njemu Edo Vrčić opisuje svoj doživljaj kod spuštanja do dna Lukine jame tijekom ekspedicije 2013. Zbog početničkih grešaka, koje se tiču prehrane, odmora i tehnike, stekao je od talijanskih kolega nadimak *El Capitano Lumaca* (Kapetan Puž), ali na kraju je sve sretno završilo, uz stjecanje bogatog iskustva. U sljedećem članku opisana je još jedna ekspedicija, i to „Rožanski kukovi 2014.“ Vinka Dubovečak, Andrija Perušić, Marko Rakovac i Dalibor Paar opisuju cijeli njezin tijek od 26. srpnja do 9. kolovoza 2014. Od značajnijih istraživanja spomenuta su ona u sustavu Velebita – Dva javora, u jami Sireni s 401 metrom dubine i u jami Varnjači. Peti speleološki članak je uradak naših speleoronilaca Petre Kovač

Konrad, Vedrana Jalžića i Branka Jalžića, a bavi se speleoronilačkim istraživanjima izvora Bistraca u Desmericama. Predzadnji članak opisuje istraživanje jame Avatar koncem listopada 2014. Ta je akcija nakon smrzavanja i povratka po zaboravljene spitove i fiksove ipak uspješno odrađena, a pronađeno je i novo suženje u kojem struji zrak. Zadnji članak je opis dojmova Stjepana Dubovca prilikom susreta s divljim svinjama kod rekonosciranja na Zakičnici u studenom 2014.

U poglavlju „Putovanja“ također se nalaze tri članka koja su pisali velebitaški speleolozi: „U potrazi za polarnim svjetlom“ o posjeti norveškom sjeveru, „Avanture u Bosni i Hercegovini“ i „Speleolozi na skijanju“. U poglavlju „Edukacija“ su kratak izvještaj o speleološkoj školi i stručan članak Marka Rakovca „Pomoćno užo o speleologiji“. Na kraju su „za dušu“ tekstovi za razbibrigu kao što su zanimljiv uvid u emotivan život karabita u „Biti grudica karabita“, ljubavna pjesmica „Čestitka za Valentinovo“ u kojoj SOV zove SOŽ na tulum za Valentinovo, „Na sveta tri kralja“ koji daje osvrt na velebitaški duh mladih članova i pjesmica „Špilje te“. Možda je važno još spomenuti da je *In memoriam* posvećen Krešimiru Milasu, alpinistu iz „Željezničara“, i Zlatku Čorku koji je, među ostalim, bio i speleolog.

Nela Bosner

Prikaz „Subterranea Croatica“ i „Spelaeologia Ragusina 1“

Speleološki klub „UrsusSpelaeus“ iz Karlovca donosi nam u 2015. novo 18. izdanje stručnog časopisa za speleologiju „Subterranea Croatica“. Na šezdeset stranica časopisa ponudili su nam najnovija istraživanja opisana sa sedam članaka i pet članaka u rubrici Vijesti. Uz to izdanje dolazi dodatak „Spelaeologia Ragusina 1“ koji na 150 stranica donosi katastar speleoloških objekata, podzemnih građevina, krških izvora i krških bunara kopnenog dijela Dubrovačko–neretvanske županije. Ova dva izdanja prikazujemo u nastavku.

U prvom članku „Jama Sirena (-401m) na sjevernom Velebitu“ autori donose izvještaj o nastavku istraživanja te jame koja se nalazi u Nacionalnom parku „Sjeverni Velebit“, na području Hajdučkih i Rožanskih kukova. Ulaz u jamu pronašli su slovački speleolozi a do sada

je istražena do dubine od 401 metra. U članku je posebno naglašeno postojanje većeg broja perspektiva za daljnje istraživanje, koji su opisani i prikazani na nacrtu.

U članku „Međunarodna speleološka ekspedicija Sjeverni Velebit –Mali lom 2014.“ autori izvještavaju o istraživanjima, s nacrtima i popisom istraženih objekata. U ekspediciji su sudjelovala 79 speleologa, a od toga 16 speleologa iz Ukrajine. Istraživano je šest speleoloških objekata, koji su prikazani nacrtima, a s naglaskom na ukrajinsko-hrvatski ulazak u Lubušku jamu radi pripremanja terena za nastavak istraživanja i eventualno spajanje sa sustavom Lukina jama-Trojama.

Članak „Speleološka istraživanja na širem području Klemente (srednji Velebit) u 2014. godini“ opisuje nastavak dugogodišnje suradnje članova SO PD-a Dubovac i SK-a Ursus spelaeus iz Karlovca organiziranjem istraživačkog kampa u srpnju i kolovozu 2014. U članku su opisani rezultati istraživanja, izrada topografskih nacрта poznatih objekata, rekognosciranje područja izvora rijeke Ričine te nastavak istraživanja špilje Atile.

Speleološko istraživanje šireg područja grada Slunja opisano je u istoimenom članku kroz

razdoblje 2010. – 2015. godine u zajedničkim akcijama SK-a „Ozren Lukić“ i SK-a Ursus speleaus. U navedenom razdoblju ukupno je istražen i topografski snimljen 21 objekt, od čega je 11 jama i 10 špilja. Neki od značajnih objekata prikazani su u članku.

Članak „Speleološki objekti na Promini i njenoj užoj okolici“ postavlja pitanja o perspektivama hidrogeoloških značajki prostora, koje se jedino mogu potvrditi temeljitim biospeleološkim istraživanjima. Naglašava se kako je poznavanje speleoloških objekata na planini zanemarivo, ali i kako se na temelju dosadašnjih podataka može zaključiti da Promina nema perspektive za razvoj dubokih i dugačkih speleoloških objekata.

„Zaštitom tankovratića do zaštite podzemlja“ naziv je članka koji opisuje istraživanja tijekom 2014. na području Žumberka i Ogulina. Radi se o *Leptodirus hochenwartii*, prvom opisanom troglobiontnom beskralježnjaku; godina njegova opisa 1832. uzima se kao početak biospeleologije. Do danas je u Hrvatskoj utvrđeno više od 50 speleoloških objekata u kojima ta vrsta obitava.

Članak „Špilja Đutno, prilog poznavanju antičkih nekropola u špiljama“ opisuje primjer špilje Đutno kao odraz sveobuhvatnih događaja u Rimskom carstvu, u kontekstu rimskodobnih nekropola u speleološkim objektima.

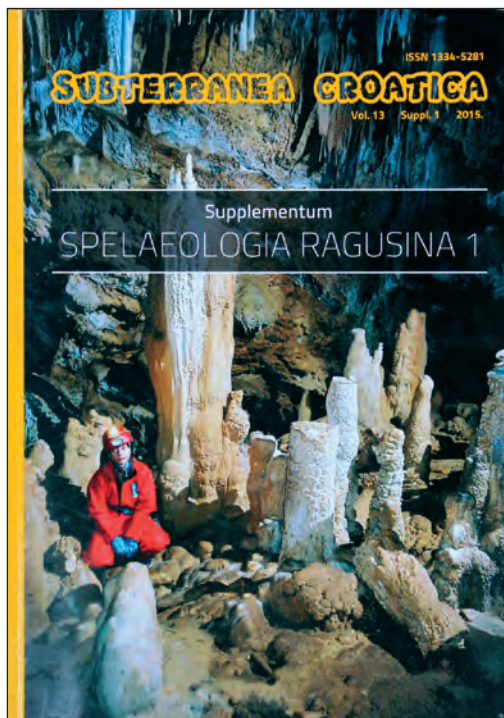
U rubrici „Vijesti“ časopis donosi izvještaje s Izložbe fotografije „Svijet podzemlja“ u Gradskoj knjižnici Grada Karlovca, izvještaj s godišnjeg skupa Hrvatskog arheološkog društva – Karlovac 2014., te odličan izvještaj s istraživanja jame Reneovo brezno na Kaninu u Julijskim Alpama, na slovensko-talijanskoj granici.

Josip Dadić

Prikaz dodatka „Spelaeologia Ragusina 1“

U okviru projekta „Istraživanje špiljskih staništa i izvorišnih područja šireg dubrovačkog područja s ciljem vrednovanja bioraznolikosti i ocjena prihvatljivosti izgradnje hidroenergetskih objekata“, terenski je sustavno istraženo od kolovoza do studenog 2014. speleološki i biospeleološki 115 speleoloških objekata, podzemnih građevina, te krških izvora, bunara i lokvi na kontinentalnom području Dubrovačko-neretvanske županije.

Dobiveni rezultati speleoloških istraživanja predstavljani su u okviru prvog speleološkog katastra Dubrovačko-neretvanske županije nazvanog u skladu s tradicijom čuvene Dubrovačke republike, „Spelaeologia Ragusina 1“. Rad sadrži opis metoda istraživanja, popis istraženih speleoloških objekata, katastarski pregled istraženih speleoloških objekata te geološke, hidrogeološke i geomorfološke značajke odabranih istraženih speleoloških objekata. Osim toga prikazana je i analiza istraženih speleoloških objekata te bioraznolikost istraženih speleoloških objekata. Rad je na 150 stranica, bogat fotografijama i drugih detalja opisanih objekata te predstavlja bogat prilog sustavnim istraživanjima na području Dubrovačko-neretvanske županije i poticaj je daljnjim istraživanjima te budućim nadopunama katastra. Josip Dadić

Subterranea Croatica, br. 19

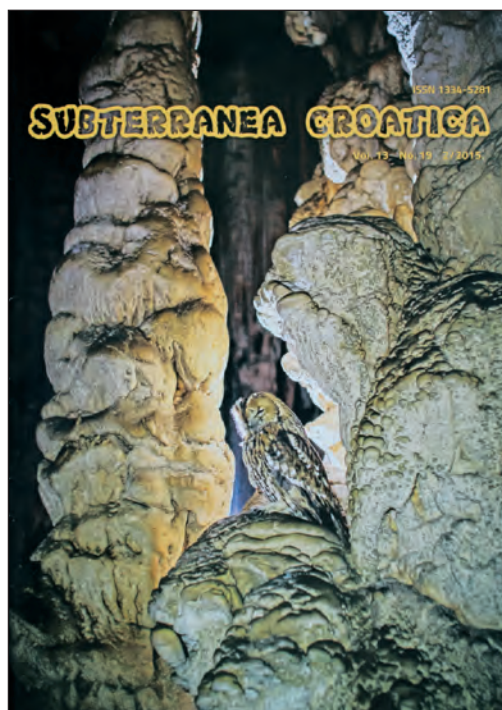
Uredništvo časopisa Subterranea Croatica iz Karlovca (urednik i dalje Hrvoje Cvitanović) objavila je još jedan broj za 2015. godinu i označila ga znakom 2/2015., jer će i ubuduće izdavati

po dva broja godišnje i odgovarajuće ih označavati. Ovaj broj ima 60 stranica, mnoštvo članaka i vijesti s nacrtima i slikama u boji.

Prvi članak napisali su Marina Trpčić i Tin Rožman (SD Karlovac) i Uroš Barudžija (RGN fakultet Zagreb) o speleološkom istraživanju ostvarenom na speleološkom logoru «Velebit 2015 – Golubić». Istraženo je 11 špilja i jama (najdublja je jama «Ne mora na ka» -196 m) te ostvareno geološko, hidrokemijsko i biospeleološko istraživanje.

Slijedeći članak «Cerovačke špilje 2015» ostao je nepotpisan, ali se zna da su ga napisali članovi SD Karlovac koji su sudjelovali na speleološko logoru održanom te godine u Cerovačlim špiljama. Ostvarena su značajna otkrića. U Donjoj špilji riješeni su mnogi dosadašnji upitnici pa je špilja produljena na ukupno 4058 m. Najveće iznenađenje je otkriće novih kanala u Gornjoj špilji koji se nalaze (nakon vertikale od oko 100 m) i ispod Donje špilje (do tada istraženo oko 1700 m novih kanala) a kanali se nastavljaju. U sklopu istraživanja obavljena je i analiza vode u špiljama.

Speleološki klub Ozren Lukić organizirao je ljetni logor «Srednji Velebit – Laktin vrh 2015»

na kojem je istraženo 17 špilja i jama (najdublja jama je jama Fiskerica -44,8 m). Članak su napisali Damir Janton i Roman Leopold.

Speleološki logor «Šverda 2015» organizirali su i članovi SU Estavela iz Kastva i na Šverdi istražili četiri špilje (najdulja je Štipaljka na Dugarišću, duga 50 m). Članak je napisao Lovel Kukuljan.

Neven Bočić (SD Karlovac) napisao je opširan članak o Jami kod Borovog groba, (Gornje Primišlje). Jamu su 1988. istraživali članovi SO Željezničara, ali samo do vodenog toka, a sada su članovi SDK špilju s jamaskim ulazom (dubina 55 m) istražili u duljini od 660 m, ali su i oni stali pred sifonom, koji još čeka speleoronioce.

Speleološka istraživanja u zaleđu Šibenika opisali su Goran Rnjak, Vida Zrnčić i Dina Rnjak. Opisano je 11 špilja i jama (najdulja špilja je Stražbenica, duga 86 m, najdublja jama je Jama u Krivodolu – 53 m).

O biospeleološkom istraživanju Biokova pisali su Petra Bregović i Teo Delić (Odjel za biologiju, Biotehnički fakultet Sveučilišta u Ljubljani) i Branko Jalžić (SOŽ) te posebno obradili kornjaše: porodicu trčaka – Carabidae i porodicu podzemljara – Cholevidae, pri tom su ponovno topografski snimili Pretnerovu jamu. To su obavili u 16 špilja i jama.

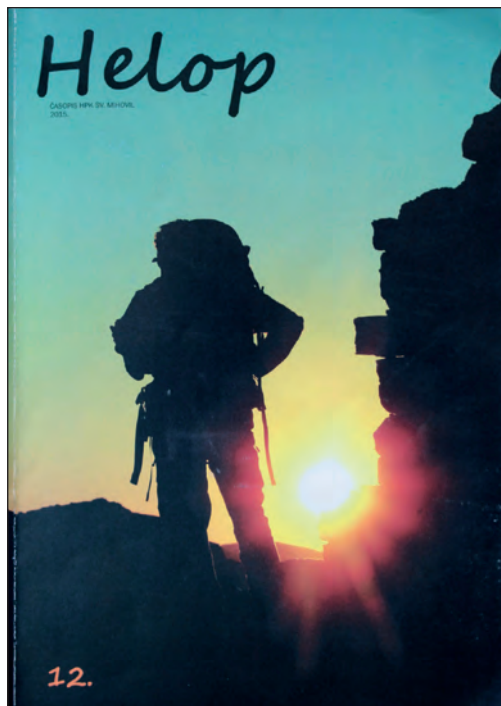
Mirjana Klisović (SO HPK Sv. Mihovil, ujedno i Muzej grada Šibenika) opisala je arheološke nalaze iz špilja Šibenko-Kninske županije. Obradeni su analazi iz Gospodske špilje, Jame u Podumcima, špilje Jazinke, špilje Kotluše, Oziđane pećine, Pećine na Brini, špilje Stražbenice, špilje Šarina draga, špilja Škarin Samograd i špilje Tradanj.

Zadnji prilog časopisu dao je Neven Šuica (SD Ursus spelaes, Karlovac) opisom sudjelovanja hrvatskih speleologa na 5. hrvatskom geološkom kongresu, održanom u Osijeku u rujnu 2015. (dva speleološka predavanja i 3 postera).

Vlado Božić

Helop, br. 12

Novi broj časopisa HELOP za 2015. godinu, koji izdaje Hrvatki planinarski klub Sv. Mihovil u Šibeniku, izašao je u novoj veličini - A4. Uredivački odbor čine: Antonia Viljac, Tina Šarić

i Teo Barišić, a grafički urednik je Luka Bošnjak. Časopis je tiskan na finom papiru s prilozima u boji na 110 stranica. Kao i u prethodnim brojevima, sadržaj je podijeljen na poglavlja o alpinizmu, speleologiji, HGSS-u, planinarenju, školovanju, kajakarenju,... Puno zanimljivih tekstova s mnoštvom prekrasnih fotografija, što je omogućio ovako velik format časopisa.

Prvi speleološki članak dao je Teo Barišić pod naslovom „Više od 100 istraživačkih akcija u jamskom sustavu Kita Gaćešina – Draženova puhaljka“. Prikazano je istraživanje tokom 2015. godine u kojoj je istraženo novih 3309 m špiljskih i jamskih kanala pa je ukupna duljina svih kanala na kraju listopada 2015. iznosila 30.914 m, ostvarena u 107 istraživačkih akcija u kojima je sudjelovalo 250 speleologa. Slijedi članak o najavi knjige o ovom jedinstvenom jamskom sustavu a napisao ga je Teo sa suprugom Aidom. Predviđeno je 5 poglavlja knjige, za koja su već najavljeni (ovdje napisani) autori tekstova, te topografskih i fotografskih snimaka.

O istraživanju špilje Kotluše u Cetinskom polju u 2015. godini pisao je Goran Rnjak. Istražena su nova 324 m špiljskih kanala, ali nije

nacrtno zadnjih 70-ak metara kanala, što ostaje za sljedeći posjet špilji. Ukupno je do sada istraženo 4843 m špiljskih kanala.

Teo Barišić je opisao i istraživanje špilja u kanjonu Čikole od mosta do Saranča i Lasmača, u kojem je registrirano 14 razmjerno malih špilja. Uz tekst su priloženi nacrti i fotografije.

13. Šibensku speleološku školu vodio je Zlatan Trokić i na njoj je 14 polaznika steklo naziv speleolog-pripravnik. Iscrpan opis škole dao je školarac Mate Koštan. Vlado Božić

Hrvatski planinar

časopis Hrvatskog planinarskog saveza, Kozarčeva 22, 10 000 Zagreb

- DARKO BERLJAK: Hrvatski planinarski savez u 2014. godini – Speleologija, br. 1, str. 12-13
- DAMIR BASARA: Skup speleologa Hrvatske 2014. – Lepoglava, br. 1, str. 41-42
- DAMIR BASARA: Seminar o digitalizaciji speleološkog nacrtu, br. 1, str. 42
- DAMIR BASARA: Speleološki priručnik «Ilustrirana povijest speleologije u Hrvatskoj», br. 1, str. 42-43
- VLADO BOŽIĆ: Šezdeset godina suradnje hrvatskih i slovenskih speleologa, br. 2, str. 76-85
- DAMIR ŠANTEK: Žive jaslice u Postojnskoj jami, br. 2, str. 86-87
- JASNA RUKAVINA: Sjećanja na dr. Josipa Poljaka, br. 5, str. 237-238
- ŽELJKO POLJAK: Dr. Srećko Božičević (1935.-2015.), br. 5, str. 248-249
- ŽELJKO POLJAK: Nova izdanja – Hrvoje Malinar: Planine u srcu, srce u planinama, br. 6, str. 302-303
- ALAN ČAPLAR: Odluka o dodjeli Povelje počasnim članovima HPS-a, br. 7-8, str. 322-323
- ANONIMUS: Počasni članovi HPS-a - Vlado (Vladimir) Božić, br. 7-8, str. 326
- DALIBOR PAAR: Stručni seminar o izradi speleološkog nacrtu u Omišu, br. 7-8, str. 353
- VLADO BOŽIĆ I ANA ČAPLAR: Jugoistočni dio Velebita – Crnopac ili Srnopas?, br. 9, str. 388-393

- DALIBOR PAAR: 23. međunarodna škola krša u Postojni i proslava 50 godina Međunarodne speleološke unije, br. 9, str. 410
- UR.: Ispravak (Dr. Srećko Božičević umro je 15. a ne 22. ožujka 2015.), br. 10, str. 460
- MARKO BUDIĆ: Koliko vrijedi ljudski život? – Akcija spašavanja u jami Riesending-Schachthöhle, Njemačka, 2014, br. 11, str. 472-485
- DAMIR BASARA: U Karlovcu održan 5. festival speleološkog filma, br. 11, str. 515
- VLADO BOŽIĆ: Posjet francuskim špiljama, br. 12, str. 539-544

Meridijani

časopis za zemljopis, povijest, ekologiju i putovanja, Obrtnička 26, p.p.132, 10430 Samobor

- K. B.: Indonezija – Najstariji figurativni crtež na svijetu (u špilji), br. 184, siječanj 2015, str. 9
- SINIŠA GOLUB: Kameni lukovi Nacionalnog parka Arches (u SAD-u), br. 184., siječanj 2015., str. 30-37
- HRVOJE DEČAK: Intervju – Nenad Buzjak, geograf i speleolog, br. 186, za svibanj 2015., str. 016-021
- SINIŠA GOLUB: Tajnovite nastambe Nacionalnog parka Mesa Verde (u špiljama), br. 186, za svibanj 2015., str. 040-047
- Ž.K.; NEOBIČAN POGREB «TALIJANA» MLAĐEG KAMENOG DOBA (U ŠPILJI SCOLARIJ U ITALIJI), BR. 187, ZA RUJAN 2015. STR. 7-8
- LARA ČERNICKI: Biciklistički izlet u prošlost – Gacko polje – Kroz Otočac do špilje (iz špilje izvire potok Markovac), br. 187, za rujan 2015, str. 38-39
- Ž.K.: Drevni obredi na Vještičjem otoku (u špiljama na otoku Jungfrun u Švedskoj), br. 188, za studeni 2015., str. 10
- LARA ČERNICKI: Jedinствена tradicijske arhitektura u Baranji – Zmajevački vinski podrumi iskopani u lesu – Špiljski stanovi, br. 188, za studeni 2015., str. 59

National geographic Hrvatska

Radnička cesta 39, 10 000 Zagreb

- GLENN HODGES: Prvi Amerikanci (nalaz iz potopljene špilje Hoyo Negro na Yucatanu), br. 2, veljača 2015., str. 16-29
- JAMIE SHREEVE: Tajanstveni čovjek (nalaz iz špilje Rising Star u Južnoafričkoj Republici), br. 10, listopad, 2015. str. 24-47

SCUBAlife

adrenalin, stil, avantura, putovanja, kolumne, savjeti, oprema,

Prokljanska 1, 10 000 Zagreb

- STANKO BORIĆ: 11 svjetskih izazova za speleoroniocce, br. 19, ožujak 2015, str. 26-35
- GORAN BUTAJLA: Dugi otok (špilja Strašna peć, podvodne špilje), br. 19, ožujak 2015, str. 66-77
- TIHOMIR KOVAČEVIĆ – TIHI: Vrelo Kupe, dva tirkizna oka života, br. 19, ožujak 2015, str. 88-93
- TIHOMIR KOVAČEVIĆ – TIHI: Majerovo vrilo – Tajne modrozelenih krške ljepotice, br. 22, prosinac 2015., str. 84-91

Lički planinar

glasilo za popularizaciju planinarstva, ekologije, prirodne i kulturne baštine, Baške Oštarije
38A, 53288 Karlobag

- ANA LEMIĆ: Dr. sc. Srećko Božičević (1935. – 2015.), br. 1, 2015., str. 30-31

Hrvatska vodoprivreda

informativno-stručni časopis Hrvatskih voda,
Ulica grada Vukovara, 220, 10 000 Zagreb

- MARSELA ALIĆ: Skupština Balkanske speleološke unije, br. 213, listopad-prosinac 2015., str. 60-61

Montagne 360

(La rivista del Club alpino italiano),
ottobre 2015

Igrom slučaja dospio mi je u ruke ovaj broj talijanskog časopisa Montagne 360. Časopis je glasilo planinarske organizacije Club alpino italiano, namijenjen planinarima. Uvodnik je posvećen nadolazećem 100. Kongresu talijanske planinarske organizacije CAI, a zatim slijede članci o planinarenju i planinama u Italiji i

svijetu, slobodnom penjanju itd. U kratkim vijestima, među speleološkim crticama, zanimljiva je vijest o spajanju Jame Belushi sa sustavom Cappà-Straldi-Denver-Diciotto u jedinstven sustav s pet ulaza, duljine oko 25 km i dubine 780 m.

No, tri članka posvećena istraživanju »speleologije ledenjaka« čine gotovo temu broja.

U članku Trent'anni di abissi di ghiaccio (Trideset godina ledenih jama) Giovanni Badino, speleolog i znanstvenik (fizičar), govori o svojim iskustvima i istraživanjima jama u ledu - od prvih početaka, kada se kao već iskusan speleolog na nagovor prijatelja spustio u 90 m duboku jamu na ledenjaku Gorner (Švicarska) i ostao očaran njenom ljepotom, sve do pravih znanstvenih otkrića.

Dok klasična speleologija proučava objekte nastale u čvrstoj stijeni, glacijalna speleologija bavi se objektima nastalima na kontaktu leda i čvrste stijene ili u samom ledu. U krajevima gdje temperatura leda nije znatno niža od 0°, ledenjačke jame i špilje nastaju djelovanjem tekuće vode. Ledenjačke špilje su nestalne, ali često se ponovno stvaraju na istim mjestima godinu za godinom. Badino i njegovi kolege uspjeli su znanstvenim proračunima objasniti »ponašanje« šupljina u ledu, no otkrili su i ledenjačke špilje i jame nastale posve drugačijim mehanizmima, čak i bez tekuće vode, npr. na Antarktici.

Istraživanja u ledenjačkim špiljama i jamama su važna jer mogu pomoći razumijevanju posljedica aktualnih klimatskih promjena.

Drugi članak, Dieci giorni sul ghiacciaio (Deset dana na ledenjaku), opisuje projekt »Dentro i ghiacciai« (Unutar ledenjaka). U listopadu 2014. organiziran je prvi Međunarodni kamp glacijalne speleologije. Na njemu je sudjelovalo ukupno 46 speleologa iz šest država. Istraženo je dvadesetak ledenjačkih jama/špilja, od čega tri na kontaktu leda i stijene, precizno su zabilježeni položaji otvora radi usporedbe s položajima ranijih godina, kamerom na daljinski upravljanom dronu napravljena je 3D snimka površine ledenjaka, a istraživani su i mikroorganizmi.

U trećem članku Mario Vianelli daje svoje viđenje prvih talijanskih glacio-speleoloških istraživanja.

Mea Bombardelli

PROGRESSIONE 60

(anno XXXVI, no.1, 2013)

Commissione Grotte "Eugenio Boegan"

Unatoč modernoj digitalnoj eri, časopis Progressione nastavlja tradiciju objavljivanja kazala. Broj 60, objavljen u listopadu 2014., na ukupno 144 stranice donosi pregled svega što je objavljeno u prethodnih 19 brojeva, od 1999. do 2012. Objavljeni su kazalo po autorima, tematska kazala, kazala svih spomenutih speleoloških objekata (u Italiji, u inozemstvu i umjetnih) te kazala faune i biljaka. Iz kazala speleoloških objekata vidimo da se u obrađenom periodu pisalo o čak 52 speleološka objekta u Hrvatskoj.

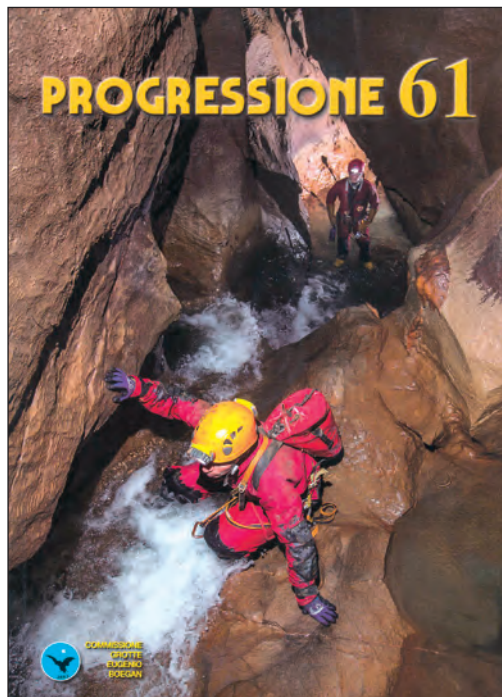
Valja napomenuti da su svi brojevi ovog časopisa dostupni u PDF formatu na web stranicama izdavača <http://www.boegan.it>, što nimalo ne umanjuje potrebu za ovakvim kazalima, već ona time dobivaju na značaju.

PROGRESSIONE 61

(anno XXXVI, no.2, 2013)

Commissione Grotte "Eugenio Boegan"

Ovaj broj časopisa Progressione, objavljen u listopadu 2014., na 128 stranica donosi niz

tekstova od kojih ću izdvojiti nama najzanimljivije. U tekstu *Aggiornamenti catastali in Croazia* (Ažuriranje katastra u Hrvatskoj) Umberto Mikolic donosi nacрте i podatke o sedam objekata u Istri koji su dio povijesnog katastra regije Venezia-Giulia, a ponovno su istraženi između 2007. i 2011. godine. Slijedi tekst *Lukina jama 2013* u kojem Marco Cavia Sticotti opisuje svoje sudjelovanje na ekspediciji. U rubrici *Biblioteca* dan je prikaz časopisa *Speleolog* 60 (2012) s posebnim osvrtima na članke o praživotinjama (N. Kajtezović), ekspediciji u Maleziju (S. Jembrih), Bezdanjači (H. Malinar) te turističkim špiljama (V. Božić, S. Hudec, J. Posarić).

PROGRESSIONE 62

anni XXXVII-XXXVIII (2014 e 2015)

Commissione Grotte “Eugenio Boegan”

Nakon prosinca 2015. izašao je 62. broj časopisa *Progressione* koji pokriva dvogodišnji period. Novo uredništvo priredilo je 160 stranica s brojnim fotografijama i nacrtima. Piše se o istraživanjima u zemlji i inozemstvu (Albanija, Slovenija, Kuba, Čile), o istraživačima, akcijama čišćenja, kongresima,... U pregledu literature su, među ostalim, prikazi časopisa *Geologia Croatica* 67/3 i *Speleolog* 2013. Mea Bombardelli